תנ״ך · אחרונים · מצודת ציון · כתובים

מצודת ציון על דניאל

רבי דוד אלטשולר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מצודת ציון על דניאל

רבי דוד אלטשולר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מצודת-ציון-על-דניאל/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
פסוק א 6
פסוק ב 6
פסוק ג 6
פסוק ד 6
פסוק ה 6
פסוק ח 6
פסוק י 6
פסוק יא 6
פסוק יב 6
פסוק טו 7
פסוק יז 7
פסוק כ 7
פרק ב 7
פסוק א 7
פסוק ד 7
פסוק ה 7
פסוק ו 7
פסוק ח 7
פסוק יב 7
פסוק טו 7
פסוק כו 8
פסוק כז 8
פסוק כט 8
פסוק ל 8
פסוק לא 8
פסוק לב 8
פסוק לה 8
פסוק מ 8
פסוק מא 8
פסוק מח 8
פרק ג 8
פסוק ב 8
פסוק ד 9
פסוק ה 9
פסוק ח 9
פסוק י 9
פסוק יד 9
פסוק טז 9
פסוק יט 9
פסוק כ 9
פסוק כא 9
פסוק כב 9
פסוק כד 9
פסוק כה 10
פסוק כז 10
פסוק כט 10
פסוק לא 10
פסוק לב 10
פסוק לג 10
פרק ד 10
פסוק א 10
פסוק ו 10
פסוק ט 10
פסוק י 10
פסוק יא 10
פסוק יד 10
פסוק טז 11
פסוק כב 11
פסוק כד 11
פסוק לג 11
פסוק לד 11

פרק ה 11
פסוק א 11
פסוק ב 11
פסוק ה 11
פסוק ו 11
פסוק ז 11
פסוק ט 11
פסוק יא 12
פסוק יז 12
פסוק יט 12
פסוק כא 12
פסוק כד 12
פסוק כח 12
פרק ו 12
פסוק ג 12
פסוק ד 12
פסוק ה 12
פסוק יב 12
פסוק טו 12
פסוק יט 13
פסוק כ 13
פרק ז 13
פסוק ב 13
פסוק ד 13
פסוק ה 13
פסוק ו 13
פסוק ז 13
פסוק ט 13
פסוק י 13
פסוק יב 13
פסוק יד 13
פסוק טו 14
פסוק כג 14
פסוק כה 14
פרק ח 14
פסוק ב 14
פסוק ד 14
פסוק ה 14
פסוק ט 14
פסוק יא 14
פסוק יב 14
פסוק יג 15
פסוק טז 15
פסוק יז 15
פסוק יח 15
פסוק כא 15
פסוק כג 15
פסוק כו 15
פסוק כז 15
פרק ט 15
פסוק ב 15
פסוק ד 15
פסוק ז 15
פסוק יא 16
פסוק יג 16
פסוק יד 16
פסוק יח 16
פסוק יט 16
פסוק כא 16
פסוק כד 16
פסוק כה 16
פסוק כו 16
פסוק כז 16
פרק י 17

פסוק א 17
פסוק ג 17
פסוק ה 17
פסוק ו 17
פסוק ח 17
פסוק י 17
פסוק יד 17
פסוק טו 17
פסוק טז 17
פסוק יז 17
פסוק כא 18
פרק יא 18
פסוק א 18
פסוק ב 18
פסוק ד 18
פסוק ו 18
פסוק ז 18
פסוק ח 18
פסוק י 18
פסוק יא 18
פסוק יב 18
פסוק יד 18
פסוק טו 18
פסוק יז 19
פסוק יח 19
פסוק כא 19
פסוק כד 19
פסוק כו 19
פסוק כז 19
פסוק ל 19
פסוק לד 19
פסוק לה 19
פסוק לו 19
פסוק לח 20
פסוק לט 20
פסוק מ 20
פסוק מא 20
פסוק מב 20
פסוק מג 20
פסוק מד 20
פסוק מה 20
פרק יב 20
פסוק ב 20
פסוק ג 20
פסוק ד 21
פסוק ה 21
פסוק ו 21
פסוק ז 21
פסוק י 21
פסוק יב 21
פסוק יג 21

פרק א

פסוק א
ויצר. מלשון מצור וענינו הקפת החיל על העיר להציר להם ולכבשם:

פסוק ב
שנער. היא בבל ע"ש שננערו בה מתי המבול כי היא עמוקה מכל העולם:

פסוק ג
סריסיו. שריו:
הפרתמים. ענין שררה ועושר וכן חיל פרס ומדי הפרתמים (אסתר ח) והיא מלה זרה ואולי היא מלשון כשדים וכמוהו רבים ימצאו בזה הספר אשר אין לדעת ביאורם כ"א לפי הקרוב לענינם:

פסוק ד
מאום. כמו מום:
מדע. ענין מחשבה כמו גם במדעך מלך אל תקלל (קהלי' י):
ספר. ר"ל כתב הנכתב בספר:

פסוק ה
וימן. ענין הזמנה כמו וימן ה' דג (יונה ב':א'):
מפת בג. ענין מאכל:

פסוק ח
יתגאל. ענין לכלוך וטנוף כמו לחם מגואל (מלאכי א):

פסוק י
מנה. הזמין:
זועפים. ר"ל רעים והוא מל' זעף וכעס כי הכועס נשתנה מראית פניו לרוע:
כגילכם. כדמותכם ובדרז"ל בן גילו (יבמות קכ):

פסוק יא
המלצר. הוא המסדר המאכל:
אשר מנה. אשר הפקיד כמו ומהם ממונים על הכלים (דה"א ט'):

פסוק יב
נס. מלשון נסיון:
הזרועים. מיני זרעונים כקטניות וכיוצא:

פסוק טו
ובריאי. ענין שומן כמו ועגלון איש בריא (שופטים ג':י"ז):

פסוק יז
חזון. ראיית החלום והוא כפל ענין במ"ש:

פסוק כ
ידות. חלקים כמו וארבע הידות (בראשי' מז):

החרטומים. הם חכמי הטבע האשפים. הם חכמי הרפואה:

פרק ב

פסוק א
ותתפעם. ענין הכאה וקשקוש וכן ויהי בבוקר ותפעם רוחו (בראשי' מ"א) והוא מלשון פעמון המקשקש:

ושנתו. מלשון שינה:

נהיתה. ענין כריתה ושבירה כמו נהייתי ונחליתי (לקמן ח):

פסוק ד
ופשרא. ופתרונו כמו ופותר אין אותו (בראשי' מ) תרגומו ופשר לית ליה וכן רוב הספר הוא לשון תרגום והוא ארמית ואין צורך להביא ראיה עליהם:

פסוק ה
אזדא. הלכה ובדרז"ל ואזדא לטעמיה:

הדמין. בת"י הוא ענין נתחים:

פסוק ו
ונבזבה. ענין דורון גדול בויתור רב ובדרז"ל המבזבז אל יבזבז וכו' (כתובות נ):

פסוק ח
יציב. ענין אמת וכמוהו רבים בזה הספר ובתפלה אמת ויציב והוא מלשון דבר הניצב ועומד ומתקיים:

פסוק יב
בנס. בזעף כי והנם זועפים (בראשית מ':ו') תרגומו נסיסין:

פסוק טו
ענה. ענינו הרמת קול כמו וענו הלוים וגו' קול רם (דברים כ"ז:י"ד):

מהחצפה. ממהרת והוא מל' חצוף הממהר להביש ולהחפיר את הבריות:

פסוק כו
כהל. יכול וכן ולא כהלין כתבא למקרא (לקמן ה):

פסוק כז
גזרין. הם בעלי הקסם ההולכים לקראת נחשים:

פסוק כט
רעיוניך. מחשבתך כמו בנתה לרעי (תהלים קלט):

פסוק ל
על דברת. ענינו כמו בעבור וכן על דברת בני האדם (קהלת ג':י"ח):

פסוק לא
ואלו. והנה וכן ואלו עיר וקדיש (לקמן ד):
דכן. זה כי מי האיש הלזה (בראשית כ"ד:ס"ה) ת"א דיכי:

פסוק לב
וירכתה. שלשה פרקים יש ברגל העליון קרוי ירך האמצעי קרוי שוק התחתון קרוי רגל:

פסוק לה
כעור. כמוץ או יתכן שתהיה מל' נעורת של פשתן ובא בחסרון הנו"ן ור"ל כדבר אשר ינוער:

פסוק מ
וחשל. ומרדד ובדרז"ל חשלי דודי (כתובות עז):

פסוק מא
די פחר. של יוצר חרס ובדרז"ל במני דפחר' (תענית ז):
נצבתא. ענין נטיעה כמו מצבת בם (ישעיהו ו':י"ג) ור"ל הכח והיכולת ע"ש שהנטיעה היא כח הפירות והעלין:

פסוק מח
סגנין. ענין שררה מה כמו ויבא סגנים כמו חומר (ישעיהו מ"א:כ"ה):

פרק ג

פסוק ב
לאחשדרפניא וכו'. כולם שמות מיני שררה זו למעלה מזו וידועים המה בל' כשדים:
לחנכת. התחלת תשמיש הדבר להיות משמש והולך קרוי חנוך בל' המקרא:

פסוק ד
וכרוזא. ענין השמעת הדבר לרבים:
עממיא. הם האומות שיש להם אלוה ותורה:
אומיא. הם בלא אלוה ובלא תורה:
ולשניא. הם החלוקים בלשונותם בין מבני אלוה ותורה ובין זולתם:

פסוק ה
משרוקיתא וכו'. כולם שמות מיני כלי זמר וידועים המה בל' כשדים:

פסוק ח
ואכלו קרציהון. הוא מענין רכילות ומלשינות כי לא תלך רכיל (ויקרא י"ט:ט"ז) ת"א לא תיכול קורצין ע"ש שדרך המלשין לרמז דברו ולקרוץ בעיניו למען לא יבינו כל העומדים ובהקריצה ההיא כאלו אוכל בשר מי אשר ילשין עליו:

פסוק י
טעם. ענינו בכ"מ דבר שיש בו ממש הנעשה בטעם ולא דבר של מה בכך:

פסוק יד
הצדא. ענין שממה כי תהו ובהו (בראשית א':ב') ת"א צדיא ורקניא:

פסוק טז
חשחין. כמו חוששין הידוע בדרז"ל:

פסוק יט
למזא. ענין הסקה ושריפה וכן מזי רעב (דברים לב):

פסוק כ
לכפתה. ענין קשירה ובדרז"ל עבד כפות לו (ב"ק כב):

פסוק כא
בסרבליהון. הוא שם מלבוש ובדרז"ל בסרבלי חתימי (שבת נח):
פטשיהון. הם המכנסים:
וכרבלתהון. מין לבוש עשוי להתעטף בו ודוגמתו ודוד מכורבל במעיל (דה"א טו):

פסוק כב
שביבא. ניצוצות כמו ולא יגה שביב אשו (איוב י"ח:ה'):

פסוק כד
להדברוהי. הם היועצים המנהיגים כי וינהג את הצאן (שמות ג':א') ת"א ודבר:

פסוק כה
לבר אלהין. כן יקרא המלאך כאלו הוא מבני בית של השכינה וכן ויבואו בני האלהים (איוב א':ו'):

פסוק כז
בגשמיהון. בגופם כי ושבט לגו כסילים (משלי כ"ו:ג') ת"י ושבטא לגושמיהון:
התחרך. ענין שריפה כמו לא יחרוך רמיה (שם יב):
עדת. עברה כמו לא עדה עליו שחל (איוב כ"ח:ח'):

פסוק כט
שלו. שגגה ומשגה כמו על השל (ש"ב ו):

פסוק לא
ישגא. יתגדל ויתרבה כמו כארז בלבנון ישגה (תהלים צב):

פסוק לב
שפר. נאה ויאה כמו אמרי שפר (בראשית מט):

פסוק לג
כמה. הוא כענין מאד ובדרז"ל כמה גדולים מעשה חייא (כתובות קג):

פרק ד

פסוק א
ורענן. ענין לחות ורטיבות כמו דשנים ורעננים (תהלים צב):

פסוק ו
אנס. ענין הכרח ונצוח ועל שם זה נקרא הגזלן אנס:

פסוק ט
עפיה. העלין כמו מבין עפאים (שם קד):

פסוק י
עיר. מלאך המחריב והוא מלשון ערו ערו (שם קלז):

פסוק יא
גדו. כרתו והוא קרוב מלשון שקמים גדעו (ישעיה ט):
אתרו. ענין הפלה והשלכה כמו ראה ויתר גוים (חבקוק ג':ו'):

פסוק יד
שאלתא. הוא ענין גזירה ע"ש כי נעשה בשאלת פי ה':

עד דברת. כמו על דברת ור"ל בעבור:

פסוק טז
אשתומם. ענין תמהון ושתיקה כמו משמים בתוכם (יחזקאל ג):
לערך. לשונאך כמו ויהי ערך (ש"א כה):

פסוק כב
יטעמון. מלשון טעימה ואכילה:

פסוק כד
מלכי. עצתי כמו וימלך לבי עלי (נחמיה ה':ז'):

פסוק לג
יבעון. ענין שאלה ובקשה כמו אם תבעיון בעיו (ישעיהו כ"א:י"ב):

פסוק לד
בגוה. כמו בגאוה ודוגמתו כי השפילו ותאמר גוה (איוב כב):

פרק ה

פסוק א
לחם רב. כל סעודה קרוי' ע"ש הלחם:

פסוק ב
שגלת'. היא המלכה המיוחדת לו למשכב המשגל:

פסוק ה
נברשתא. מנורה ובדרז"ל עשתה נברשת של זהב (יומא לז):
גירא. סיד כמו כאבני גיר (ישעיה כז):
פס ידא. כף היד ובדרז"ל שלשים בפיסת היד (אהלות פ"א):

פסוק ו
נקשן. ענין הכאה כמו מקשה תיעשה המנורה (שמות כ"ה:ל"א):

פסוק ז
ארגונא. ארגמן וכן ובארגון וכרמיל (דה"ב ב) והוא שם מין צבע חשוב:
והמניכא. ענק רצוף בטבעות לתכשיט כי רביד הזהב (בראשית מ"א:מ"ב) ת"א מניכא דדהבא:

פסוק ט
משתבשין. ענין בלבול ושבוש הדעת:

פסוק יא
נהירו. הארה כמו ואל תופע עליו נהרה (איוב ג':ד'):

פסוק יז
ונבזביתך. ענין דורון גדול כמו מתנן ונבזבה (לעיל ב):

פסוק יט
זייעין. ענין חרדה ורתת כמו והיה רק זועה (ישעיה כח):

פסוק כא
ערדיא. פראים כמו ומוסרות ערוד (איוב ל"ט:ה'):

פסוק כד
רשים. ענין כתיבה וכן את הרשום בכתב (לקמן י'):

פסוק כח
פרס. ענין שבירה כמו הלא פרוס לרעב לחמך (ישעיהו נ"ח:ז'):

פרק ו

פסוק ג
סרכין. שם מין שררה:

פסוק ד
עשית. ענין מחשבה כמו אבדו עשתונותיו (תהלים קמו):

פסוק ה
עילה. עלילה, ובדרז"ל עילה מצאו (כתובות כ):
שלו. משגה כמו על השל (ש"ב ו):

פסוק יב
הרגשו. ענין קבוץ כי בקבוץ עם רב נשמע קול המיה ורגישה וכן למה רגשו גוים (תהילים ב':א'):

פסוק טו
בל. הוא מל' מנדה בלו והלך (עזרא ד') וענינה מס וגולגולת, או הוא מענין לאו כמו בל למד צדק (ישעיה כו):
משתדר. ענין ספק והשתדלות בדרז"ל השתדל להיות איש (אבות פ"ב):

פסוק יט
ובת טוות. לן מבלי סעודת הערב וכן בדרז"ל ובת טוות ולא הבדיל (פסחים קז) ר"ל לא אכל בלילה על שלא הבדיל:

ודחון. הוא הפוך מן חדון ור"ל שמחת כלי זמר:

פסוק כ
בשפרפרא. כן ת"י על השחר:

בנגהא. מל' נוגה ואורה:

פרק ז

פסוק ב
וארו. כמו ואלו ר"ל והנה:

מגיחן. ענין יציאה כמו גוחי מבטן (תהלים כב):

פסוק ד
מריטו. תלשו כמו ואמרטה משער ראשי (עזרא ט':ג'):

פסוק ה
ולשטר. צלע ת"א סטר:

פסוק ו
באתר. כמו בתר בלא אל"ף:

פסוק ז
רפסה. רמסה כמו מתרפס ברצי כסף (תהלים סח):

פסוק ט
ועתיק. ענין מיושן כמו והדברים עתיקים (דה"א ד'):

פסוק י
ורבו. הוא עשרת אלפים:

פסוק יב
וארכה. ענין המתנה ואריכת זמן:

זמן ועידן. הם שמות:

פסוק יד
וליה. ונתן לו הממשלה והכבוד והמלוכה וכל העכו"ם יעבדו לו: נרדפים וכן אדמת עפר (לקמן יב):

פסוק טו
נדנה. ענין תיק ונרתק כמו וישב חרבו אל נדנה (דה"א ד):

פסוק כג
ותדושנה. מל' דישה:

פסוק כה
יבלא. מל' בליה והפסד:

ויסבר. ענין מחשבה ובדרז"ל סברוהו רבנן:

עדן. כן התרגום של עת ושל שנה:

פרק ח

פסוק ב
הבירה. ענין ארמון וכן לא לאדם הבירה (שם כט) ור"ל שהיתה מטרפולין מקום הארמונות:

אובל. נהר והוא מל' יבלי מים (ישעיהו ל':כ"ה) ובא האל"ף במקום היו"ד כמו ישי ואישי (דה"א ב):

אולי. כן שם הנהר:

פסוק ד
מנגח. ענין הכאה ודחיפה בקרן:

פסוק ה
צפיר. הוא שעיר וכן צפירי חטאת (עזרא ח':ל"ה):

חזות. ענין ראיה ומראה:

פסוק ט
מצעירה. קטנה כמו והיא מצער (בראשית יט):

הצבי. החמודה וכן נחלת צבי (ירמיה ג):

פסוק יא
הורם. ל' הרמה וסלוק:

מכון. מל' כן ובסיס:

פסוק יב
וצבא. זמן קצוב כמו הלא צבא לאנוש (איוב ז':א'):

פסוק יג
לפלמוני. היא מלה מורכבת מפלא ואלם ופלא הוא ענין מכוסה כמו כי יפלא ממך (דברים י״ז:ח׳) ואלם ר״ל לא ידובר בו ועל כי היה שמו נעלם ממנו אמר לפלמוני:
שומם. משותק כמו משמים בתוכם (יחזקאל ג):
וקדש. וי״ו יתירה:

פסוק טז
להלז. להזה כמו השונמית הלז (מ״ב ד׳):

פסוק יז
נבעתי. מל׳ בעתה וחרדה:
כי לעת קץ. אשר לעת קץ:

פסוק יח
נרדמתי. מלשון תרדמה ושנה:

פסוק כא
והצפיר השעיר. כפל המלה בשמות נרדפים לתוספת ביאור:

פסוק כג
כהתם. מלשון תם והשלמה:
עז פנים. חצוף:

פסוק כו
כי לימים רבים. אשר לימים רבים:

פסוק כז
נהייתי. נשברתי וכן ושנתו נהיתה עליו (לעיל ב׳):

פרק ט

פסוק ב
בספרים. מלשון מספר וחשבון:

פסוק ד
אנא. ענין לשון בקשה:

פסוק ז
במעלם. ענין חטא ופשע:

פסוק יא
ותתך. ענין יציקה והרקה כמו ומטר לא נתך ארצה (שמות ט):
האלה. הקללה:

פסוק יג
חלינו. ענין תפלה כמו ויחל משה (שם לב):

פסוק יד
וישקד. ענין מהירות כמו כי שוקד אני (ירמיה א):

פסוק יח
פקח. פתח:

פסוק יט
הקשיבה. ענין שמיעה:
תאחר. מל' איחור והעכבה:

פסוק כא
מועף ביעף. מל' עפיפה ופריחה:
מנחת ערב. תשורת ערב:

פסוק כד
שבועים. שמטות משבע שנים:
נחתך. נגזר כי שניהם הם מענין כריתה:
ולהתם. מל' תם והשלמה:
ולחתום. ענין גמר ובדרז"ל כל חותמי ברכות (ברכות סג) וכן ועל החתום (נחמיה י) כי דרך לרשום כ"א שמו אחר גמר הכתב:
ולמשוח. ענין גדולה כמו למשיחי לכורש (ישעיה מה) ולזה קראו גם כאן משיח נגיד:

פסוק כה
וחרוץ. ענין חפירה ובדרז"ל חריצים ונעיצים (חולין סז):
ובצוק. מלשון צוקה וצרה:

פסוק כו
בשטף. הוא לשון מושאל משטיפת מרוצת המים:
נחרצת. ענין כריתה וחתוך וכן כי כלה ונחרצה (ישעיה י'):

פסוק כז
לרבים. לשרים כמו ורבי המלך (ירמיה מ"א):

משומם. משותק ונאלם:

תתך. ענין יציקה והרקה:

פרק י

פסוק א
וצבא. ענין חיל רב:

פסוק ג
עד מלאת. עד נשלם:

פסוק ה
בדים. פשתן:

בכתם. ענין זהב וכן וחלי כתם (משלי כ"ה:י"ב):

פסוק ו
כלפידי. כלהבות:

ומרגלותיו. רגליו:

כעין. כגוון כמו ועינו כעין הבדולח (במדבר י"א:ז'):

קלל. מזוקק באש והוא מל' קלוי באש (ויקרא ב):

פסוק ח
עצרתי. ענין עכבה כמו ולא תעצור כח הזרוע (לקמן י"א):

פסוק י
ותניעני. מל' נענוע:

פסוק יד
לימים. ר"ל לימים רבים ומעצמו יובן החסרון וכן אנשי מדות (במדבר י"ג:ל"ב) ור"ל מדות הרבה:

פסוק טו
ונאלמתי. מלשון אלם:

פסוק טז
צירי. כל דבר התקוע זה בזה נקרא ציר והוא מושאל מן צירי הדלתות וכן נהפכו עליה ציריה (ש"א ד):

פסוק יז
והיך. כמו ואיך באלף וכן היך אביא אלי (דה"א י"ג):

פסוק כא
הרשום. מל' רושם ור"ל כתיבה:

פרק יא

פסוק א
ולמעוז. מלשו' עוז וחוזק:

פסוק ב
יעיר. יעורר כמו יעיר קנאה (ישעיה מג):

פסוק ד
ותחץ. ענין חלוקה כמו ויחץ את הילדים (בראשית ל"ג:א'):

תנתש. ענין עקירה כמו לנתוש ולנתוץ (ירמיה א):

פסוק ו
מישרים. מל' ישר ור"ל פשרה שהוא ישר ונוח לזה ולזה:

פסוק ז
מנצר. ענין ענף כמו ונצר משרשיו יפרה (ישעיהו י"א:א'):

כנו. מלשון כן ובסיס:

והחזיק. ענין אחיזה כמו והחזיק בה האיש (דברים כ"ב:כ"ה):

פסוק ח
נסיכיהם. שריהם כמו נסיכי סיחון (יהושע יג):

פסוק י
יתגרו. מל' תגר ומריבה:

פסוק יא
ויתמרמר. מל' מרירות:

פסוק יב
ונשא. ענין לקיחה:

פסוק יד
פריצי. רשעים הפורצים גדר האמת והצדק:

פסוק טו
סוללה. הוא תל העפר העושים מול העיר לעלות עליו ללחום על העיר:

פסוק יז
בתוקף. בחוזק כמו מעשה תקפו (אסתר י):

פסוק יח
והשבית. ויבטל:
קצין. שר ומושל כמו קצין תהיה לנו (ישעיה ב):

פסוק כא
בחלקלקות. מלשון חלק ר"ל חניפה ודברים רכים וחלקים:

פסוק כד
יבזור. יפזר וכן בזר עמים (תהלים סח) כי בומ"ף מתחלף:

פסוק כו
פת בגו. מאכלו:

פסוק כז
למועד. מלשון יעוד וקביעת זמן:

פסוק ל
ציים. אניות כמו וצי אדיר (ישעיה לג):
כתים. הם רמולוס כן ת"א בתורה:
ונכאה. וישבר כמו ונכאה לבב (תהלים קט):
ועשה. ענין אסיפה וקבוץ כמו ויעש חיל (ש"א י"ד):

פסוק לד
ונלוו. ענין התחברות כמו הפעם ילוה (בראשית כט):

פסוק לה
לצרוף. עניינו הבנת הדבר להפריש השקר מן האמת והוא מושאל מלשון צרוף כסף להסיר הסיג:
וללבן. עניינו העמדת הדבר על בוריו ואמיתתו בבהירות הלובן:
עוד. הוא ענין רבוי כמו ויבך על צואריו עוד (שם מ"ו):

פסוק לו
אל. ענין אומץ וחוזק כמו יש לאל ידי (שם לא):
נפלאות. מכוסות ר"ל שלא נשמע מעולם:
נחרצה. נכרתה כמו נחרצת שוממות (לעיל ט):

פסוק לח
כנו. מל' כן ובסיס:

פסוק לט
במחיר. דמי ערך הדבר כמו ומחיר שדה (משלי כ"ז):

פסוק מ
יתנגח. ענין הכאה ודחיפה:

וישתער. כמו ויסתער בסמ"ך והוא מלשון רוח סערה:

פסוק מא
וראשית. ענין מיטב וכן ראשית גבורתם (ירמיה מט):

פסוק מב
לפליטה. הצלה ושארית:

פסוק מג
במכמני. עניינו אוצרות מסתרי' ודומה לו בל' ארמית כי ואשר לא צדה (שמות כא) ת"א ודלא כמן:

ולובים וכושים. שמות עובדי כוכבי':

במצעדיו. מל' צעד ופסיעות:

פסוק מד
בחמא. כמו בחמה בה"א:

פסוק מה
ויטע. מצינו לשון נטיעה באוהלים כמ"ש כאהלים נטע ה' (במדבר כ"ד:ו'):

אפדנו. עניינו ארמון ובדרז"ל חזאי אפדנא דאביי דנפל (ברכות נח) ור"ל אוהליו אשר היו יפים ומשובחים כארמונות:

פרק יב

פסוק ב
אדמת עפר. כפל המלה בשמות נרדפים וכן והצפיר והשעיר (לעיל ח):

לדראון. ענין בזיון וכן והיו דראון לכל בשר (ישעיהו ס"ו:כ"ד):

פסוק ג
יזהירו. ענין הארה וזריחה:

פסוק ד
ישוטטו. ענין התנועה אנה ואנה כמו שוטטו בחוצות ירושלים (ירמיהו ה׳:א׳) והושאל על תנועת המחשבה:

פסוק ה
היאור. בתורה ת״א נהרא:

פסוק ו
הפלאות. המכוסה כמו כי יפלא ממך (דברים י״ז:ח׳):

פסוק ז
נפץ. ענין הרצוץ עם הפיזור כמו ונפוץ הכדים (שופטים ז):
יד. ענין כח שהוא ביד:

פסוק י
יתבררו. מלשון ברור:
ויתלבנו. מל׳ לבון וענינו העמדת הדבר על בוריו:

פסוק יב
המחכה. ענין תקוה כמו יעשה למחכה לו (ישעיהו ס״ד:ג׳):

פסוק יג
הימין. כמו הימים במ״ם: